

Kultura w czasach kwarantanny. Odcinek 8

2020-04-27

Najlepszy przyjaciel człowieka na kwarantannie? Chociaż wielu z nas niechybnie odpowie „laptop”, „komórka”, albo „pies”, nie brakuje też takich, dla których niezastąpionym towarzyszem życia pozostaje dobra książka. W Krakowie - Mieście Literatury UNESCO - społeczność „moli książkowych” bynajmniej nie należy do niszowych! 23 kwietnia obchodziła ona Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich. To miłośnicy literatury wyznaczają kulturalne trendy, a nawet więcej - sam sposób postrzegania świata. A skoro o świecie mowa - czy wiecie co się czyta u naszych zagranicznych sąsiadów i w innych zakątkach globu?

To, po co się sięga w księgarniach i bibliotekach albo zamawia się w postaci e-booków w różnych szerokościach geograficznych mówi niejedno o ludziach - ich światopoglądzie, historii, marzeniach i kompleksach. Poczynając od kanonu lektur szkolnych, różniącego się zależnie od kraju, a kończąc na książkach przełamujących zastane myślowe stereotypy - książkach „awangardowych”, zmieniających świat, zdobywających powszechne uznanie i prestiżowe nagrody - literacka mapa, to doskonały sposób na zrozumienie rzeczywistości, w której żyjemy.

W kolejnych odcinkach naszego cyklu przedstawiamy Wam subiektywny wybór książek, które „charakteryzują” różne kraje. Teraz wypożyczycie je także przez Internet - w postaci e-booka albo audiobooka - np. w [Bibliotece Kraków!](#) Liczba dostępnych tam „**Wolnych Lektur**” stale rośnie, gdyż są one udostępniane przez cyfrowych bibliotekarzy.

Rozpoczynamy od literatury **amerykańskiej, anglosaskiej i... "pokrewnej"**. Pisana „współczesną łaciną”, którą jest język angielski, należy ona do najczęściej tłumaczonych i dlatego też chyba najlepiej znanych na świecie. Ogromna ilość starych i nowych tłumaczeń klasyki tej literatury, podobnie jak publikacji dzieł twórców współczesnych, którzy walczą o uwagę czytelników pod egidą organizatorów konkursów (w USA np. Pulitzerza), sprawiają jednak, że łatwo w tej dziedzinie stracić orientację. Trudno z kolei - wybrać pozycje najważniejsze.

Jeśli chodzi o **USA** - warto z pewnością docenić wyrafinowaną i oryginalną współczesną narrację **Georga Saundersa** i jego książkę „**Lincoln w Bardo**” (nagroda Bookera 2017), albo wzruszającą i wciąż aktualną (mimo fabuły osadzonej w przeszłości USA) „**Kolej podziemną**” **Colsona Whiteheada**. My stawiamy jednak na „lekturę szkolną” - powieść **Harper Lee** „**Zabić drozda**”, która jako jedna z pierwszych rozprawia się zarówno z problemem rasizmu, jak i tematem trudnej tożsamości narodowej Amerykanów, nie tracąc przy tym „lekkości” typowej dla narracji prowadzonej z perspektywy dziecka.

Najbardziej znany pisarz **Kanady**? Być może pomyślicie o **Alice Munro** - autorce błyskotliwych noweli i opowiadań, wyróżnionej m.in. Międzynarodową Nagrodą Bookera i Literacką Nagrodą Nobla (2013)? A może o przebojowej feministce i ekolożce **Margaret Atwood**, która popętniła szereg znakomitych, antyutopijnych powieści, jak trylogia „**Oryks i Derkacz**”, „**Rok Potopu**” i „**MaddAddam**”, czy też znakomicie zekranizowaną „**Opowieść podręcznej**”? Zanim zanurzymy się w głębinach literatury współczesnej, przypomnijmy sobie jednak pisarkę, której twórczość wszyscy znamy jeszcze z czasów szkolnych - **Lucy Maud Montgomery** i jej „**Anię z Zielonego Wzgórza**”. Rozterki i perypetie sieroty Ani z Avonlea od lat wzruszają dzieci i młodzież na całym świecie, ale także - znakomicie oddają ducha epoki, gdy kobiety, zaczęły osiągać pierwsze sukcesy w walce o emancypację.

Pozostając w klimatach literackich klasyków przenosimy się do Europy. Na początek **Wielka Brytania** i nieśmiertelny **Charles Dickens**, uznawany za jednego z najsłynniejszych przedstawicieli powieści społeczno-obyczajowej. Ten XIX-wieczny pisarz, który zaczynał od prostych, choć wciąż popularnych „Klubu Pickwicka” i „Olivera Twista”, swój literacki kunszt ukazał w pełni w powieści **„Wielkie nadzieje”**. Powieść o dorastaniu i dojrzewaniu małego Pipa zdobyła na świecie tak oszałamiającą popularność, że była ekranizowana kilkanaście razy! Być może los książki byłby inny, gdyby Dickens – za namową przyjaciela – nie zmienił nieszczęśliwego zakończenia na „happy end” w iście hollywoodzkim stylu...

Jeżeli jednak nudzi Was tradycyjnie prowadzona narracja i linearna fabuła, a chcielibyście zasmakować „brytyjskich” klimatów – sięgnijcie raczej po książki wschodzącej gwiazdy literatury współczesnej **Zadie Smith**. Chociaż ta młodzianka pisarka z Londynu, wciąż dopiero się rozkręca, już udało jej się zdobyć stałe miejsce w sercach (i na półkach...) czytelników. Charakter jej prozy ukazuje już pierwsza powieść **„Białe zęby”**, w której znajdziecie wielkie i małe rozterki życiowe bohaterów wywodzących się z różnych środowisk narodowo-kulturowych, składające się na portret współczesnego brytyjskiego społeczeństwa. A wszystko podane ze smakiem i błyskotliwym dowcipem. Warto także pochylić się nad twórczością pochodzącego z Japonii, ale tworzącego w Wielkiej Brytanii **Kazuo Ishiguro**. Jego egzystencjalne powieści jak **„Malarz świata uludy”**, czy spopularyzowana przez filmową adaptację **„Okruchy dnia”**, przyniosły Ishiguro nie tylko światowy rozgłos, ale także Literacką Nagrodę Nobla (2017).

Okrzyknięty „niemoralnym arcydziełem” **„Ulisses” Jamesa Joyce’a** to nasza – raczej oczywista! - propozycja topowej powieści z **Irlandii**. Na pozór „zwyčajna” wędrówka Leopolda Blooma przez Dublin, urasta na setkach kart powieści do rangi antycznego eposu i wprost nawiązuje do „Odysei” Homera. Narracja prowadzona w stylu wolnego strumienia świadomości, przysporzyła Joycowi zarówno wiernych fanów i naśladowców, jak i zaciekłych krytyków, uważających powieść za nieczytelną i wręcz niestrawną. Najlepszy sposób aby się przekonać o jej wartości – sięgnąć po „Ulisse’a” osobiście! Faktem jest jednak, że niezrozumiany przez jemu współczesnych i znany jako największy egocentryk i arogant, Joyce zmienił oblicze literatury i innych dziedzin sztuki nie do poznania.

Na koniec przeglądu anglojęzycznej literatury zajrzyjmy na... Antypody! Choć stosunkowo młoda literatura **Australii** nie posiada jeszcze pozycji uznawanych bezapelacyjnie za „klasyczne”, także tutaj nie brakuje utalentowanych i ambitnych twórców. Do takich z pewnością należy **Tim Winton** – autor książek dla dorosłych i dzieci, scenarzysta, aktor, ale także zapalony aktywista na rzecz ochrony przyrody. Australijczycy najbardziej cenią jego powieść **„Cloudstreet”**, opowiadającą burzliwe dzieje dwóch sąsiadujących ze sobą rodzin. W polskim tłumaczeniu dostępne są powieści **„Oko i błękit”** albo **„Jeźdźcy”**, której tytuł nawiązuje do tzw. Wielkiego Gonu z mitologii zachodnioeuropejskiej, czyli orszaku widm, które porywają śpiących żywych do krainy cieni. Razem z bohaterem powieści czytelnik musi porzucić złudzenia o rzeczywistości i zmierzyć się z prawdą...

Nieprzetłumaczona jeszcze na polski **„The Bone People” Keri Hulme** – laureatki Bookera, która próbuje w swojej twórczości łączyć Maoryskie korzenie z europejskim wykształceniem – to z kolei propozycja dla ciekawych literatury z **Nowej Zelandii**. Zderzając ze sobą dwa – na pozór obce kulturowo – światy Hulme opowiada uniwersalną historię o miłości i magii. Lektura dla gotowych poćwiczyć język angielski i intelektualne wojaże!

**Magiczny
Kraków**

Na przystanku „literacka mapa świata” pozostaniemy jeszcze przez kilka kolejnych odcinków naszego cyklu kulturalnego, w których przedstawimy „topowe” pozycje literatury romańskiej i iberyjskiej, krajów skandynawskich i Europy wschodniej, ale także krajów azjatyckich. Literatura nie zna wszak granic, ani ograniczeń kwarantanny!

Przegapiłeś poprzednie odcinki cyklu? Zobacz je teraz!

[1 ODCINEK](#)

[2 ODCINEK](#)

[3 ODCINEK](#)

[4 ODCINEK](#)

[5 ODCINEK](#)

[6 ODCINEK](#)

[7 ODCINEK](#)